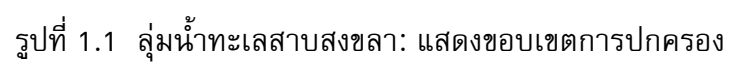

1

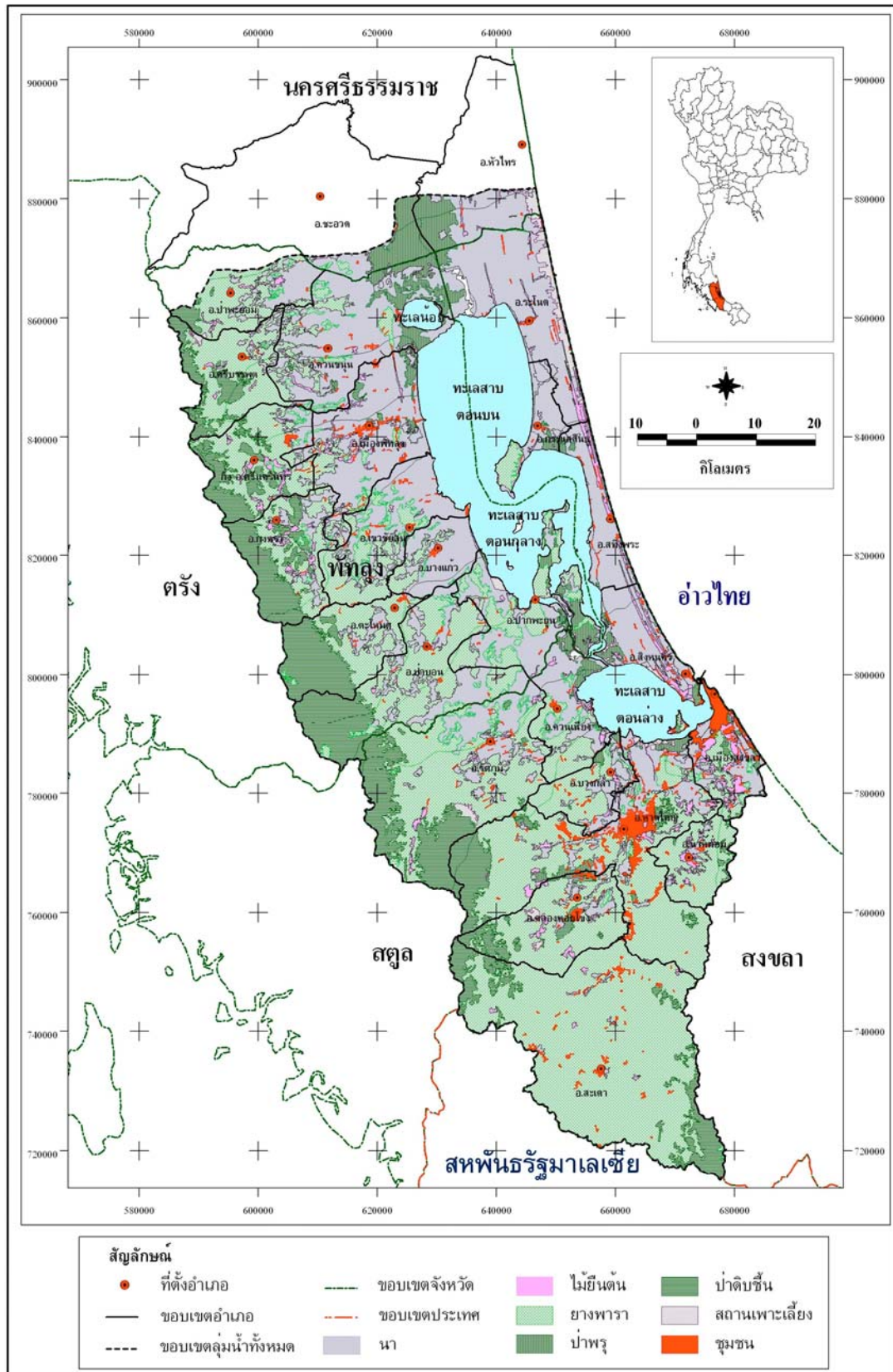
บทนำ

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จ.พัทลุง ทั้งจังหวัด (10 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ) จ.สงขลา (12 อำเภอ จาก 16 อำเภอ และ จ.นครศรีธรรมราช (2 อำเภอ จาก 21 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ) รูปที่ 1.1 แสดงขอบเขตการปกครองในพื้นที่ลุ่มน้ำ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 8,729 ตร.กม. ประกอบด้วยแผ่นดิน 7,687 ตร.กม. และพื้นที่ทะเลสาบ 1,042 ตร.กม. ความยาวจากเหนือจรดใต้ประมาณ 150 กม. และจากตะวันออกจรดตะวันตกประมาณ 65 กม.

ลักษณะภูมิประเทศของลุ่มน้ำ ทางทิศตะวันตกมีเทือกเขาบรรทัดเป็นสันปันน้ำทอดตัวยาวในแนวเหนือ-ใต้ สูงประมาณ 1,200 ม.จากระดับทะเลปานกลาง (Mean sea level) และลดระดับลงไปทางทิศตะวันออกจนจรดทะเลสาบ ส่วนทางด้านทิศใต้เป็นส่วนหนึ่งของแนวเทือกเขาสันกาลาคีรี เทือกเขาทั้งสองนี้ปกคลุมไปด้วยป่าไม้ และเป็นแหล่งต้นน้ำของลุ่มน้ำนี้ ถัดจากพื้นที่ภูเขาสูงมาจะเป็นที่ราบสลับเนินเขาเตี้ยๆ เริ่มตั้งแต่ตอนเหนือขนานกับแนวเทือกเขาบรรทัด ไปจนถึงตอนใต้ของพื้นที่ลุ่มน้ำ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกยางพารา ถัดลงมาจะเป็นที่ราบขนาดใหญ่ ล้อมรอบตัวทะเลสาบ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาข้าว พื้นที่นี้เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำที่รับน้ำจากพื้นที่ภูเขาแล้วไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา ทางตอนเหนือของทะเลสาบเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ เรียกว่า “พรุควนเคร็ง” มีพื้นที่ประมาณ 137 ตร.กม. (รวมทะเลน้อย) ส่วนทางตะวันออกเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลติดต่อกับอ่าวไทย รูปที่ 1.2 แสดงลักษณะทางนิเวศของพื้นที่ลุ่มน้ำ

รูปที่ 1.1 กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา: แสดงขอบเขตการปกครอง

รูปที่ 1.2 กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา: แสดงลักษณะทางนิเวศ

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นลุ่มน้ำที่มีลักษณะเฉพาะแห่งเดียวของประเทศไทย ที่น้ำฝนน้ำจืดจากคลอง และน้ำหลากจากแผ่นดิน ไหลจากพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ลงสู่ทะเลสาบสงขลาซึ่งทำหน้าที่เป็นแหล่งรับน้ำ ก่อนที่น้ำจืดจากแผ่นดินจะไหลออกสู่อ่าวไทย และมีน้ำเค็มจากทะเลเข้ามาผสมผสาน ทำให้มีลักษณะเป็นระบบทะเลสาบแบบลากูน (Lagoon) ขนาดใหญ่ การที่ทะเลสาบสงขลาได้รับทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม ทำให้ความเค็มของน้ำในทะเลสาบเปลี่ยนแปลงตามเวลา ขึ้นอยู่กับว่าช่วงเวลาใดน้ำจืดหรือน้ำทะเลมีอิทธิพลเหนือกว่า จึงมีการกล่าวขานกันว่าทะเลสาบสงขลาเป็นทะเลสาบ 3 น้ำ คือ น้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ทะเลสาบสงขลาได้รับอิทธิพลจากทั้งน้ำจืดจากต้นน้ำและน้ำเค็มจากทะเลหรือที่เรียกว่าเอสทูรี (Estuary) เป็นบริเวณที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรสัตว์น้ำ ดังนั้น “ทรัพยากรน้ำ” และ “ทรัพยากรสัตว์น้ำ” จึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

บริเวณเอสทูรี หรือบริเวณที่น้ำจืดจากต้นน้ำผสมผสานกับน้ำทะเล ดังกล่าวข้างต้น จะมีความเค็มมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับว่าปริมาณของน้ำจากที่ไหนจะมากกว่ากัน เอสทูรีที่รู้จักกันดีก็คือปากแม่น้ำ ความเค็มของน้ำที่ปากแม่น้ำจะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับน้ำขึ้น-น้ำลง และฤดูกาล โดยทั่วไป ความเค็มในเอสทูรีจะเปลี่ยนไปมาในรอบวัน แต่ทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งน้ำตื้นๆ ที่ติดต่อกับทะเล และมีความกว้างใหญ่มาก มีแผ่นดินโอบอุ้มมวลน้ำจืดมิให้ไหลออกสู่ทะเลเร็วจนเกินไป การผสมผสานของมวลน้ำในส่วนที่ลึกเข้าไปจึงลดลงตามลำดับ ในฤดูแล้งที่น้ำจืดไหลลงสู่ทะเลสาบน้อย ระยะเวลาที่น้ำพักอยู่ในทะเลสาบจะนานกว่าบริเวณปากแม่น้ำทั่วๆ ไป น้ำในทะเลสาบจะเป็น 3 น้ำอย่างชัดเจน คือ ตอนบนเป็นน้ำจืด ตอนกลางเป็นน้ำจืดถึงกร่อย และตอนล่างเป็นน้ำกร่อยถึงเค็ม ในฤดูฝน น้ำท่ามีมากจึงดันน้ำเค็มออกจากทะเลสาบจนหมด น้ำจึงจืดเกือบทั่วทั้งทะเลสาบ ยกเว้นที่ใกล้ปากทะเลสาบเท่านั้นที่ยังกร่อยอยู่

ดังนั้น ความเป็นทะเลสาบ 3 น้ำ ของทะเลสาบสงขลาจึงขึ้นกับฤดูกาล สิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศแบบนี้ (ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล) จึงมีการปรับตัวจนสามารถที่จะอยู่ภายใต้สภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงในรอบปี การดำเนินกิจกรรมใดๆ ของมนุษย์ในทะเลสาบสงขลา ไม่ว่าจะเป็นการขุดลอก การเปิดปากกระวะ หรือการสร้างเขื่อนเพื่อปิดกั้นแยกน้ำจืดออกจากน้ำเค็ม จึงควรคำนึงถึงการดำรงอยู่ของระบบนิเวศเหล่านี้ด้วย ทั้งนี้เพราะว่าหากทะเลสาบมีการเปลี่ยนแปลงไป ระบบนิเวศก็จะมีปรับตัวต่อไป ซึ่งระบบนิเวศที่จะเกิดขึ้นใหม่นั้น ก็จะแตกต่างจากเดิม

ทะเลสาบประเภทนี้ มิได้มีแต่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แต่มีอยู่หลายแห่งในโลกในบริเวณที่ชายฝั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงสูง ซึ่งทำให้ตะกอนทรายมาทับถมกันจนเป็นสันทรายโอบล้อมและปิดกั้นมวลน้ำไว้ ในทางธรรมชาติแล้ว ทะเลสาบประเภทนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงเร็ว (เทียบกับอายุทางธรณีกาล) ดังนั้น ในเวลาระดับร้อยถึงพันปี ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงไปของระบบนิเวศ และโดยทั่วไปแล้ว ทะเลสาบแบบนี้ก็จะค่อยๆ ตื้นเขินขึ้นจนกลายเป็นแผ่นดินในที่สุดในการบริหารจัดการนั้น มนุษย์ควรที่จะปรับตัวให้เข้ากับระบบนิเวศ ณ ขณะนั้นๆ มากที่สุด การปรับเปลี่ยนเพื่อที่จะสนองความต้องการของมนุษย์ที่อยู่รายล้อมระบบนิเวศนั้นๆ อาจมิได้บ้างซึ่งหากตกลงกันได้ การปรับเปลี่ยนธรรมชาติเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ ก็จะเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย แต่การที่มีผู้คนที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากทะเลสาบสงขลามากมายในช่วงระยะเวลา

10-20 ปีที่ผ่านมาได้ทำให้มีความขัดแย้งกันขึ้น การปรับเปลี่ยนใดๆ เพื่อสนองความต้องการของคนกลุ่มหนึ่ง ก็จะสร้างปัญหาและความเดือดร้อนให้กับคนกลุ่มอื่น นอกจากนี้ คงต้องยอมรับว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่จะสามารถสนองความต้องการของทุกคนในเวลาเดียวกันได้ ดังนั้น การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศ 3 น้ำ เช่นนี้ จึงควรปรับตนเองให้เข้ากับธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติของทะเลสาบสงขลา ภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ กิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ทะเลสาบสงขลาเกินกว่าศักยภาพของความเป็นธรรมชาติควรจะลดลง กลุ่มคนที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวนั้น ควรที่จะเรียนรู้และหาวิธีปรับเปลี่ยนแนวทางการดำรงชีวิต และพึงสำนึกไว้เสมอว่าการใช้ทรัพยากรอย่างมากมายดังเช่นในปัจจุบัน อาจนำทะเลสาบไปถึงจุดที่จะไม่สามารถจะแก้ไขกลับคืนได้ (Threshold) และอาจจะทำให้ระบบทั้งระบบล้มเหลวลงในที่สุด

ทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งกักเก็บน้ำและระบายน้ำตามธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ คือ มีระบบนิเวศ 3 น้ำ ที่มีการผสมผสานทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ทะเลสาบสงขลา มีลักษณะคอดเป็นตอนๆ ลักษณะทางกายภาพแบ่งได้เป็น 4 ส่วน ทะเลน้อยซึ่งอยู่ทางเหนือสุดเป็นน้ำจืด ถัดลงมาคือทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทางใต้สุดคือทะเลสาบตอนล่าง ทะเลสาบทั้ง 4 ส่วนเชื่อมต่อกันส่วนใหญ่โดยลำคลอง และทะเลสาบตอนล่างเชื่อมกับอ่าวไทย บริเวณ อ.เมือง จ.สงขลา ทำให้น้ำและระบบนิเวศในทะเลสาบได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเล ความเค็มของน้ำในทะเลสาบเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล อย่างไรก็ตาม ทะเลสาบสงขลา มีความต่างของระดับน้ำขึ้น-น้ำลงไม่มากนัก ลักษณะโดยสังเขปของส่วนต่างๆ ของทะเลสาบ มีดังนี้¹

(1) **ทะเลน้อย** อยู่ทางตอนบนสุดของทะเลสาบสงขลา ในเขต จ.พัทลุง มีพื้นที่ประมาณ 27 ตร.กม. เป็นทะเลสาบน้ำจืด ลึกเฉลี่ยประมาณ 1.2 ม. มีคลองเชื่อมต่อกับทะเลสาบตอนบน 3 คลอง ได้แก่ คลองยวน คลองบ้านกลาง และคลองนางเรียง

(2) **ทะเลสาบตอนบน (ทะเลหลวง)** อยู่ถัดจากทะเลน้อยลงไปถึง ต.เกาะใหญ่ อ.กระแสสินธุ์ จ.สงขลา และบ้านแหลมจองถนน อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง มีพื้นที่ประมาณ 473 ตร.กม. ลึกเฉลี่ยประมาณ 2 ม. มีคลองท่าแนะ คลองนาท่อม และคลองท่ามะเดื่อ ระบายลงสู่ทะเลสาบตอนบน ส่วนใหญ่ของรอบปีน้ำจะเป็นน้ำจืด บางปีที่แล้งจัด จะมีการรุกตัวของน้ำเค็มในช่วงฤดูแล้ง อาจทำให้ค่าความเค็มสูงถึง 10 psu (Practical salinity unit)

(3) **ทะเลสาบตอนกลาง (ทะเลสาบ)** อยู่ถัดจาก ต.เกาะใหญ่ อ.กระแสสินธุ์ จ.สงขลา ลงไปถึงบริเวณบ้านปากกรอ ต.ปากกรอ อ.สิงหนคร จ.สงขลา มีพื้นที่ประมาณ

¹ ชื่อทะเลสาบที่ใช้กันในปัจจุบันยังก่อให้เกิดความสับสน กล่าวคือ คำว่า “ทะเลสาบสงขลา” โดยทั่วไปจะใช้เรียกระบบทะเลสาบทั้งหมด แต่ขณะเดียวกันก็จะใช้เรียก ทะเลสาบตอนล่าง ตั้งแต่ปากกรอจนถึงปากทะเลสาบที่อำเภอเมืองสงขลา ดังนั้น เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน ในการศึกษาครั้งนี้จะเรียกส่วนต่างๆ ของทะเลสาบตามที่ได้อธิบายข้างบน

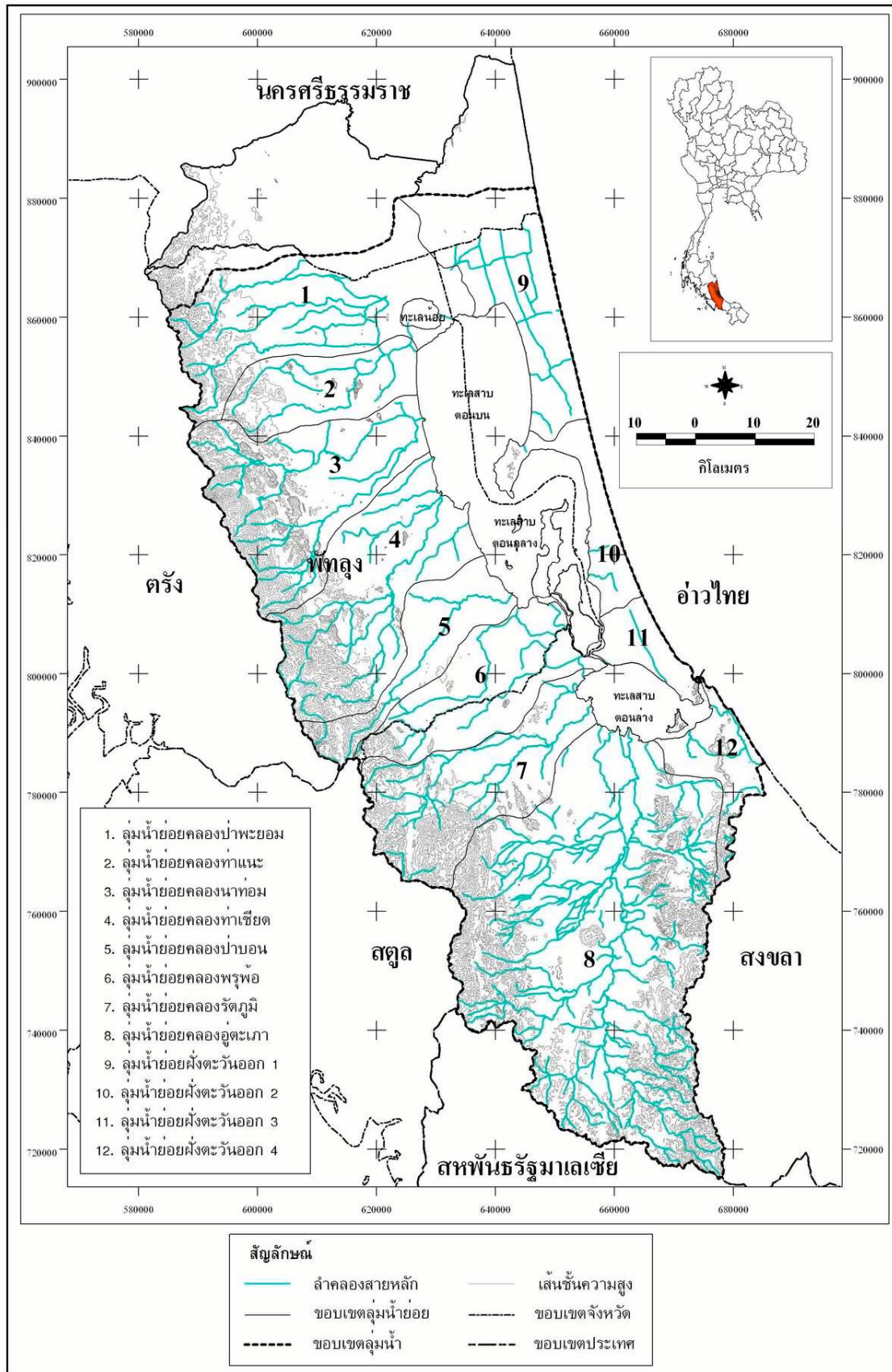
360 ตร.กม. ลึกเฉลี่ยประมาณ 2 ม. มีเกาะต่างๆ หลายเกาะ ได้แก่ เกาะสี่ เกาะห้า เกาะหมาก เกาะนางคำ เชื่อมต่อกับทะเลสาบตอนล่างโดยคลองหลวงและอ่าวทองแบน มีคลองพรุพ้อ คลองพานไทร และคลองป่าบอน ระบายลงสู่ทะเลสาบตอนกลาง การผสมผสานของน้ำเค็มและน้ำจืด ทำให้ระบบนิเวศเป็นทั้งน้ำจืดและน้ำกร่อย ความเค็มอยู่ในช่วง 0-20 psu ขึ้นกับฤดูกาล

(4) ทะเลสาบตอนล่าง (ทะเลสาบสงขลา) เริ่มจากบ้านปากกรอ ต.ปากกรอ อ.สิงหนคร จ.สงขลา ไปจนถึงจุดที่เชื่อมต่อกับอ่าวไทย มีพื้นที่ประมาณ 182 ตร.กม. ลึกเฉลี่ยประมาณ 1.5 ม. ยกเว้นช่องแคบที่ต่อกับอ่าวไทย จะลึกประมาณ 12-14 ม. มีคลองหลายสายที่ระบายลงสู่ทะเลสาบตอนล่าง ได้แก่ คลองอู่ตะเภา คลองรัตภูมิ คลองบางโหนด เป็นต้น ในฤดูแล้ง ค่าความเค็มของน้ำอยู่ในช่วง 23-30 psu แต่ฤดูฝนค่าความเค็มที่ผิวเกือบเป็นศูนย์ ทะเลสาบส่วนนี้มีการวางเครื่องมือประมงประเภทไซ่และโพงพางเกือบทั่วทั้งทะเลสาบ

จากสถิติปริมาณฝน 28 ปี (พ.ศ. 2507-2534) จากสถานีวัดน้ำฝน 47 สถานีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พบว่าปริมาณฝนรายปีเฉลี่ยของลุ่มน้ำฯ อยู่ในช่วง 1,400 - 2,600 มม./ปี หรือ เฉลี่ยประมาณ 1,800 มม./ปี ซึ่งเมื่อฝนตกลงในลุ่มน้ำฯ ส่วนหนึ่งจะกลายเป็นน้ำท่า ไหลจากแต่ละลุ่มน้ำย่อยลงสู่ทะเลสาบ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อน้ำในทะเลสาบทั้งด้านความเค็ม คุณภาพ และปริมาณ จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลข้างต้น พบว่ามีปริมาณน้ำท่าไหลลงทะเลสาบสงขลาเฉลี่ย 6,840 ล้าน ลบ.ม./ปี

กรมชลประทานได้แบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาออกเป็นลุ่มน้ำย่อย 12 ลุ่มน้ำย่อย โดยแบ่งตามคลองสายหลักที่ไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา 8 สาย (ในวงเล็บคือพื้นที่รับน้ำโดยประมาณ) (รูปที่ 1.3) ดังนี้

1) ลุ่มน้ำย่อยคลองป่าพะยอม	(808 ตร.กม.)
2) ลุ่มน้ำย่อยคลองท่าแนะ	(353 ตร.กม.)
3) ลุ่มน้ำย่อยคลองนาท่อม	(757 ตร.กม.)
4) ลุ่มน้ำย่อยคลองท่าชีด	(769 ตร.กม.)
5) ลุ่มน้ำย่อยคลองป่าบอน	(329 ตร.กม.)
6) ลุ่มน้ำย่อยคลองพรุพ้อ	(507 ตร.กม.)
7) ลุ่มน้ำย่อยคลองรัตภูมิ	(625 ตร.กม.)
8) ลุ่มน้ำย่อยคลองอู่ตะเภา	(2,357 ตร.กม.)
9) ลุ่มน้ำย่อยฝั่งตะวันออก 1 (ระโนด)	(536 ตร.กม.)
10) ลุ่มน้ำย่อยฝั่งตะวันออก 2	(202 ตร.กม.)
11) ลุ่มน้ำย่อยฝั่งตะวันออก 3	(137 ตร.กม.)
12) ลุ่มน้ำย่อยฝั่งตะวันออก 4	(205 ตร.กม.)

รูปที่ 1.3 ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา: แสดงการแบ่งออกเป็น 12 ลุ่มน้ำย่อย

ด้วยระบบนิเวศที่ซับซ้อน กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจึงมีความอุดมสมบูรณ์ของความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งสัตว์น้ำและพืชพรรณธรรมชาติต่างๆ รวมทั้งยังเป็นฐานการดำรงชีวิตและการผลิตทางเศรษฐกิจของประชาชนบริเวณลุ่มน้ำ ซึ่งปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2547) มีประมาณ 1.6 ล้านคน มาเป็นเวลานาน ทั้งการเพาะปลูกข้าว ผลไม้ ยางพารา การเลี้ยงสัตว์ การทำประมง และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงหอย และการทำนาเกลือ) กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลายังเป็นแหล่งน้ำจืดเพื่อการชลประทาน แหล่งกักเก็บและระบายน้ำตามธรรมชาติ แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคสำหรับชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมและสภาพธรรมชาติที่สวยงาม มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยเฉพาะบริเวณคาบสมุทรสทิงพระที่เป็นแหล่งชุมชนโบราณ บริเวณอุทยานนกน้ำคูขุด อุทยานนกน้ำทะเลน้อย บริเวณทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากหากได้รับโอกาสในการพัฒนาและส่งเสริมในทิศทางที่ถูกต้องอย่างจริงจัง

พื้นที่และทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ต่างๆ ในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการผลิตทางเศรษฐกิจอย่างมากและต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน โดยปราศจากการอนุรักษ์ฟื้นฟูให้เหมาะสม ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว ทั้งที่ดิน ป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน ป่าพรุ ถิ่นที่อยู่อาศัย พืชพรรณ และสัตว์น้ำต่างๆ ถูกทำลายจนเกิดการร่อยหรอและลดลงของความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ ความเสื่อมโทรมและขาดแคลนฐานการผลิตเพื่อการดำรงชีวิต ยังส่งผลต่อเนื่องทำให้เกิดปัญหาการตื้นเขินของทะเลสาบและคลอง คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ปริมาณสัตว์น้ำลดลง ปริมาณน้ำจืดไม่พอใช้ในฤดูแล้ง มีความขัดแย้งของการใช้น้ำระหว่างชุมชน ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ แสดงให้เห็นถึงความไม่ยั่งยืนของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

จากการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาดังกล่าว รัฐบาลจึงเห็นความจำเป็นที่ต้องเร่งรัดพัฒนาแหล่งทรัพยากรให้เป็นไปอย่างถูกต้องทิศทาง อำนวยประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นฐานการผลิตทางเศรษฐกิจของประชาชนได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน และได้มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อใช้เป็นแนวทางบริหารจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ให้คืนความอุดมสมบูรณ์ให้มากที่สุด โดยในกระบวนการจัดทำแผนให้คำนึงถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง ตั้งแต่ตอนแรกเริ่มของกระบวนการจัดทำแผน กำหนดกรอบการศึกษา ร่วมคิด ร่วมทำกันไป จนเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยอาศัยข้อมูลด้านกายภาพและชีวภาพในเชิงวิชาการจากสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น และข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมจากฐานข้อมูลชุมชน (Community-based information) เพื่อให้เกิดการยอมรับของประชาชน นำไปสู่เป้าหมายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป